

Jonkerin ranta-asemakaava

## Kooste OAS:sta saadusta palautteesta

### LAUSUNNOT

#### Etelä-Savon ELY-keskus

Kuhmon kaupunki on pyytänyt Etelä-Savon ELY-keskuksen lausuntoa Jonkerin ranta-asemakaavan vireilletuloon liittyen. Lausuntopyynnön liitteenä on toimitettu 19.3.2024 päivätty FCG:n laatima osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Suunnittelualue sijoittuu Jonkeri-järven ranta-alueelle Tornator Oyj:n omistamalle tilalle 290-402-27-5 ja suunnittelualueen pinta-ala on noin 13,44 km<sup>2</sup>. Suunnitelman mukaan alueelle on tarkoitus sijoittaa omarantaisia lomarakennuspaikkoja ja matkailualueita. Alueella voimassa olevassa maakuntakaavayhdistelmässä suunnittelualueelle on osoitettu mm. luonnonsuojelualue, moreenimuodostuma sekä maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Suunnittelualueen läheisyydessä länsi-lounaassa, etelän suunnasta suunnittelualueelle johtavan Lieksantien varrella sijaitsee Tammasärkkä -niminen 2. luokan pohjavesialue (FI1129070). Pohjavesialueen muodostumisalueen raja on lähimmillään noin 500 m etäisyydellä suunnittelualueesta. Pohjavesialueen määrällinen ja kemiallinen tila on luokiteltu hyväksi, mutta alueella ei ole vedenottoa tällä hetkellä. Pohjavesialue rajautuu pohjoispäädystään Alanne-järveen, joka on yhteydessä Jonkeriin.

Loma-asuntojen ja matkailualueen sijoittaminen alueelle tulee lisäämään väistämättä alueen liikennettä, jonka mahdolliset vaikutukset pohjavesialueelle tulee huomioida suunnittelussa. Kaava-alueen suunnittelussa ja tonttien sijoittelussa tulee lisäksi huomioida kiinteistöjen vesihuollon toteuttaminen siten, että kiinteistöt voisivat hyödyntää suunnittelualueella olevaa pohjavettä tarkoituksenmukaisesti talousvesikaivojen rakentamisessa. Kiinteistöjen jätevesien käsittelyssä tulee huomioida, että käsittelystä ja käsiteltyjen jätevesien johtamisesta ei saa aiheutua haitallisia vaikutuksia asutukselle, pohjavedelle tai vesistölle.

## Kainuun liitto

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on laadittu selkeästi ja siinä on huomioitu voimassa olevat maakuntakaavat sekä maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset pääosin riittävästi. Kainuun liitto tarkentaa, että Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on hyväksytty maakuntavaltuustossa 12.12.2023 (§ 39). Maakuntahallitus on 12.02.2024 (§ 26) päättänyt määrätä maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n nojalla Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 tulemaan voimaan, siitä jätetyistä valituksista huolimatta, ennen kuin se on saanut lainvoiman. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on kuulutettu voimaan 6.3.2024. Muutoksenhakuviranomaisen voi kieltää maakuntakaavan hyväksymispäätöksen täytäntöönpanon.

Kainuun liitto pyytää tarkentamaan kaava-aineistoihin koko maakuntakaava-aluetta koskevat yleismääräykset mm. rantojen käyttöä ja liikennettä koskevat yleiset suunnittelumääräykset. OAS:ssa esitettyjen maakuntakaavamerkintöjen lisäksi on hyvä huomioida kaava-aineistossa myös suunniteltavan ranta-asemakaavan alueelle sijoittuva maakuntakaavassa osoitettu seututie (st). St-merkinnällä osoitetaan Kainuun seututiet ja alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa Jonkerin ranta-asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

## Kainuun rajavartiosto

Kainuun rajavartiostolla ei ole asiaan lausuttavaa. Käsityksemme mukaan ranta-asemakaava ei yllä rajavyöhykkeelle asti, jolloin se ei aiheuta merkittävää uhkaa rajaturvallisuudelle.

## Kainuun ELY-keskus

Jonkerin OAS:sta puuttui viranomaisten kohdalta Kainuun ympäristöterveyspalvelut, jonka voisi sinne lisätä.

## Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueella ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

---

## MIELIPITEET

### 1 Mielipide (Jonkerin kyläseura)

Jonkerin kyläseura ei pidä hyväksyttävänä eikä tarpeellisena sitä, että Kuhmon kaupunki on myöntynyt Tornator Oyj:n esitykseen aloittaa uudestaan jo kerran KHO:ssa kumottu Jonkerijärven ranta-asemakaavahanke.

Jonkerijärven arvo Kuhmolle, kuhmolaiselle kulttuurille ja luonnolle on sen rakentamattomuudessa, erämaisyydessä, syrjäisyydessä ja Euroopassa ja koko maapallolla yhä harvinaisemmaksi käyvässä luonnonrauhassa.

Jonkerijärvi nimettiin Suomen itsenäisyyden juhluvuonna 2017 yhdeksi sadasta luontohelmestä juuri niiden piirteidensä vuoksi, ja sellaisena järvi tuli myös valtakunnallisesti tunnetuksi.

Kuhmon kaupungin tulisi ottaa huomioon Kainuun vaihemaakuntakaavassa 2030 ja sen tausta-aineistossa (Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa ELMA-hankkeen loppuraportti) esitetyt periaatteet ja omalta osaltaan pitää huoli sekä uuden infran rakentamisesta olemassaolevan yhteyteen että luonnonrauha-alueiden tunnistamisesta ja niiden säilyttämisestä.

Kainuun vaihemaakuntakaavassa 2030 korostetaan seudullista merkitystä omaavia virkistys- ja matkailukohteita sekä pidetään keskeisenä lähtökohtana toimivien palvelukokonaisuuksien muodostumista, eikä alueiden pirstomista, mitä uuden loma-asutus- ja matkailupalvelualueen kaavoittaminen etäälle muista keskittymistä merkitsisi. Kuhmosta tuollaisiksi kohdealueiksi nimetään vain Kalevala-kylä ja Sininen polku. Valtakunnallisesti merkittäviä matkailupalvelujen ydinalueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakylä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja Kuhmosta ei mainita yhtään.

Uusi rakentaminen olemassa olevien rakenteiden ulkopuolelle, mitä Jonkerijärven rakentaminen merkitsisi, ei ole vastuullista, koska se heikentää edellytyksiä vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen yhdyskuntarakenteeseen.

Rakentamista ja muuta maankäyttöä on ohjattava siten, ettei luonnon monimuotoisuutta, ekologiaa yhteyksiä, maisema-arvoja, kulttuuriperintöarvoja ja muita luontoarvoja uhata pirstomalla alueiden luonnetta.

Rantarakentamisella, vesille pääsyn estämisellä ja matkailupalveluiden sijoittamisella uusille alueille aiheutetaan negatiivisia vaikutuksia luonnonympäristöön sekä kulutetaan luonnonvaroja.

Hiljaisten alueiden tunnistaminen ja niiden suojeleminen on tärkeä osa alueiden käytön suunnittelua ja siten myös kaikkea kaavoitusta. Kartoitettaessa Kainuun hiljaisia luonnonrauha-alueita niitä on paikannettu eniten juuri itärajan tuntumaan ulottuen etelästä pohjoiseen.

Jonkerijärven sijainti tekee alueesta erityisen herkän, ja kaiken sinne suunniteltavien toimintojen on oltava tarkoin harkittuja. Maisemana ja luontoympäristönä Jonkerijärvi tarjoaa mahdollisuuden hiljaisuuden, aidon luonnonrauhan ja erämaisyyden kokemiseen sekä monipuoliseen virkistykseen.

Jonkerilla voi nauttia hiljaisuudesta, kuunnella luonnonääniä, kokea luonnollisen valon ja pimeyden vaihtelut, seurata metsän ja järven elämää, mahdollisuudet kalastaa, metsästää, marjastaa ja sienestää puhtaassa luonnossa.

Jonkerijärvellä on puolellaan lisäksi merkittäviä kulttuuriarvoja sekä historiallisia merkki-paaluja ja ajallisia kerrostumia.

Kuhmon kaupungin kannalta Jonkerin kyläseura pitää Jonkerijärven uutta kaavahanketta tarpeettomana. Kaupungin alueella eri vesistöjen rannoilla on jo kaavoitettuja vapaita mökkitontteja huomattavasti yli näköpiirissä olevan kysynnän ja tulevankin tarpeen.

Kaavoittamisen sijasta Kuhmon kaupungin tulisi arvostaa ja kehittää kaupungin kaakkoiskulmassa säilynyttä luontoaarrettaan korkeintaan hiljaisen luontomatkailun ja eräharrastusten kohteena.

Jonkerin kyläseura ei ymmärrä myöskään maanomistaja Tornator Oyj:n tarvetta Jonkerijärven kaavoittamiseen. Yhtiöllä on myytävänä satoja rantatontteja eri puolilla Suomea, runsaimmin juuri Itä- ja Järvi-Suomessa.

Jonkerijärvi on myös maanomistajan rantakohteissa ainutlaatuinen harvinaisuus: rakentamaton, hiljainen ja syrjäinen laaja luonnorauha-alue aivan itärajan tuntumassa, jolla on lisäksi mielenkiintoinen kulttuurihistoria.

Tornator Oyj:ltä olisi todellinen luontovastuuta osoittava ympäristöteko luopua kaavoitushankkeesta ja järjestää järvelle vaihtoehtoinen tulevaisuus kompensationsa muualla tapahtuvasta rantarakentamisesta ja järveä ympäröivien metsien taannoisista hakkuista.

Jonkerijärvi on syrjäisenä ja suhteellisen vaikeasti saavutettavana, itärajan läheisyydessä sijaitsevana luontoympäristökokonaisuutena sellaisenaan säilytettävä kohde.

Järvi tulee jättää rauhaan nykyisten asukkaiden, retkeilijöiden, kalastajien ja metsästäjien nautinta-alueeksi sekä säästettävä tuleville sukupolville paikkana, jossa voi kokea rikkinä matonta luonnonrauhaa.

Yksikin kesämökki saati hotelli pilaisi järven ainutlaatuisen luonteen lopullisesti.

Jonkerin kyläseura esittää, että ranta-asemakaavahankkeesta luovutaan ja että järven rannat suojellaan kaikelta lisärakentamiselta.

## 2 Mielipide (Lentua-Seura ry)

Lentua-Seura on tutustunut Jonkerin ranta-asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS). Pidämme OAS:aa asianmukaisena, mutta itse kaavasunnitelmaa (2 matkailualueutta ja 70 mökkitonttia; Kuhmolainen 31.5.2024) pidämme kuitenkin ylimitoitettuna, kun ottaa huomioon alueen luonteen ja sijainnin. OAS:ssa mainittua uusien suojelualueiden mahdollisuuden selvittämistä Lentua-Seura kannattaa lämpimästi.

Haluamme muistuttaa kattavien ja huolellisesti tehtyjen luontoselvitysten tärkeydestä erityisesti Jonkerin kaltaisia erämaisia alueita kaavoitettaessa. Saatavilla olevien tietojen mukaan alueella esiintyy useita EU:n lintudirektiivin I liitteen lajeja sekä muita uhanalaisia lintulajeja, joihin rakentamisella voi olla haitallisia vaikutuksia (<https://lintuatlas.fi/>). Myös luontodirektiivin liitteen IV lajien kannalta alue on otollinen, ja mm. liito-orava elää alueella (<https://laji.fi/>). Lisäksi haluamme muistuttaa meneillään olevasta 4. lintuatlaksen lintulaskennoista, joita tehdään vuosina 2022–2025. Toivomme, että kaavoituksessa huomioitaisiin lintuatlakseen kertyneet tiedot vielä vuonna 2025.

Ehdotamme kaavoitettavien rakennuspaikkojen lukumäärän rajoittamista niin, että alueen erämainen luonne säilyy ja nykyisenlainen, jokaisenoikeuksiin perustuva käyttö on mahdollista jatkossakin. Tämä edistäisi kaavoitushankkeen hyväksyttävyyttä paikallisten keskuudessa ja olisi myös uusien mökinrakentajien edun mukaista. Lentua-Seura katsoo, että kohtuullisen pienimuotoinen rakentaminen, joka huomioi luonnon monimuotoisuuden, on myös kaavoittajan edun mukaista, koska se tekee rakennuspaikoista halutumpia ja arvokkaampia. Muistutamme kuitenkin myös mahdollisuudesta suojella koko järvi rakentamiselta, mikä oli ehdotuksemme aiemman kaavaprosessin yhteydessä.